

แถลงการณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เรื่อง ข้อเสนอจากการตรวจเยี่ยมผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนด
การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนที่มีการกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจจับกุมและคุมขังบุคคลจำนวน ๓๔๘ คน เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ มีพฤติกรรมที่อาจใช้ความรุนแรงและไม่เหมาะสมต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วรรคแรก และวรรคสอง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๗ ที่คุ้มครองมิให้บุคคลถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยพิจารณาจากการปฏิบัติต่อบุคคล การปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังในสถานที่กักขัง และสภาพแวดล้อมทั่วไปที่อาจมีผลเอื้อหรือส่อไปในทางให้เกิดการใช้ความรุนแรงที่อาจเป็นการละเมิดต่อหลักการสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้ แล้วพบว่ามีกรณีการปฏิบัติต่อบุคคลที่ไม่เหมาะสม มีการใช้และอาจใช้ความรุนแรงต่อผู้ถูกคุมขัง กล่าวคือ

๑. การจับกุมผู้ต้องสงสัยที่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด อันมีลักษณะเป็นการสุ่มเพื่อจับกุม อาจทำให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือผู้บริสุทธิ์ต้องถูกนำตัวไปคุมขังไว้เป็นระยะเวลานานถึง ๓๗ วัน โดยไม่จำเป็น
๒. การกำหนดระยะเวลาที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ญาติของผู้ถูกคุมขังเข้าเยี่ยมครั้งแรกได้ หลังจากผู้ถูกคุมขังได้ถูกคุมขังมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ วัน อาจเป็นการเอื้อประโยชน์หรือเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงที่มีลักษณะเป็นการทรมาน เพื่อให้ผู้ถูกคุมขังรับสารภาพหรือจำใจให้ข้อมูลที่อาจคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงได้
๓. การจัดสถานที่คุมขังไม่เหมาะสม ได้แก่ ค่ายอิงคยุทธบริหาร และค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เนื่องจาก
 - ๓.๑ สถานที่ใช้คุมขังมีพื้นที่จำกัด ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ถูกคุมขังที่มีเป็นจำนวนมาก
 - ๓.๒ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานของเรือนจำต่ำกว่ามาตรฐานโดยทั่วไป เช่น ไม่มีเครื่องนอน ห้องน้ำขาดการดูแล ทำให้ขัดต่อหลักสุขลักษณะและบรรยากาศในเรือนนอนไม่เหมาะสม เพราะมีลวดหนามล้อมรอบ เป็นต้น
๔. การเคลื่อนย้ายผู้ถูกคุมขังเพื่อฝึกอาชีพ ภายหลังครบกำหนดการควบคุมตัว ๓๗ วัน ณ ค่ายรัตนรังสรรค์ จังหวัดระนอง ค่ายกรมหลวงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร และค่ายวิภาวดีรังสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งห่างไกลจากภูมิลำเนาเดิม เป็นเวลาต่ออีก ๔ เดือน เป็นผลให้ญาติต้องเดินทางไกลและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การคุมขังและฝึกอาชีพเป็นเวลานานเพิ่มขึ้น ทำให้หลายครอบครัวขาดรายได้เพราะขาดที่พึ่งพิง

๕. การจับกุมและการคุมขังเด็กหรือเยาวชน โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดต่อหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพราะไม่ได้นำวิธีปฏิบัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องการสอบปากคำจำเลยหรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก ที่กำหนดให้ต้องมีทนายวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวน มาใช้

๖. การใช้ความรุนแรงในการสอบปากคำผู้ต้องสงสัยขณะที่จับกุมและภายหลังจากนั้น พบว่า มีหลักฐานจากร่องรอยของการใช้ความรุนแรงเสมอ โดยพบเห็นและตรวจพิสูจน์ได้จากบาดแผลที่เกิดขึ้นตามเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกจับ

๗. ในกระบวนการสอบสวนที่ต้องซักถามปากคำ เจ้าหน้าที่มิได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องสงสัยที่จะมีทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวน แม้จะมีการร้องขอและมีการแต่งตั้งทนายความเพื่อเข้าร่วมการสอบสวนแล้ว อันเป็นการกระทำที่ละเมิดและขัดต่อหลักการสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม และขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๘. การกำหนดระยะเวลาให้ควบคุมผู้ต้องสงสัยได้เป็นเวลานาน ๓๗ วัน เป็นการขัดต่อหลักการของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่กำหนดให้ต้องนำตัวผู้ต้องสงสัยไปศาลโดยพลัน ซึ่งประเทศไทยได้มีถ้อยแถลงตีความ คำว่า โดยพลัน หมายถึงระยะเวลาไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง

ดังนั้น จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นว่า ควรที่รัฐบาลจะได้ดำเนินการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามหลักการเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีข้อเสนอเป็นมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อรัฐบาล ดังนี้

๑. ในการเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัว ควรให้ญาติเข้าเยี่ยมทันทีหลังจากถูกคุมขัง

๒. ในขั้นตอนกระบวนการสอบสวนหรือสอบข้อเท็จจริงโดยเจ้าหน้าที่ ควรให้ทนายความเข้าร่วมรับฟังการซักถาม เมื่อญาติหรือผู้ต้องสงสัยร้องขอ

๓. กรณีเมื่อผู้ต้องสงสัยเป็นเด็กหรือเยาวชน (อายุไม่เกิน ๑๘ ปี ณ วันถูกคุมขัง) ควรนำระบบสหวิชาชีพ เข้าร่วมฟังการซักถาม ด้วย

๔. ให้ปรับปรุงสถานที่คุมขังให้ได้มาตรฐานไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของเรือนจำ

๕. ให้พิจารณาไม่ต่ออายุ หรือยกเลิกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

๖. การฝึกอาชีพเป็นเวลา ๔ เดือน ภายหลังจากถูกควบคุมตัว ๓๗ วัน ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริง และสถานที่ฝึกอาชีพต้องอยู่ใกล้ภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าว

๗. การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยมาคุมขังเพื่อซักถาม ต้องมีหลักฐานอย่างแน่ชัดเสียก่อน มิฉะนั้นแล้วอาจมีผู้บริสุทธิ์ถูกคุมขังโดยมิชอบ

๘. ให้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องสงสัยจากการควบคุมตัว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๗ กันยายน ๒๕๕๐